

ואולם מדויק לשונם נראה יותר שכוונת התוס' כשכבר העלה ידו למעלה מי'. והשפ"א העתיק דבריהם בשינוי לשון. דוק'. וכן מסתבר, דמה נפשך, אם קנסא הוא, אין כאן קנס אם יכול להעלות ולהחזיר. ואם איסורא הוא, הלא אסור להעביר מכרמלית לרה"י דרך מקום פטור אם אינו מניח שם (ע' או"ח שמו ומשנ"ב. וע' חו"א קג, יז). או אפשר שלדעת הכל אין דינה ככרמלית, אלא שאם הושיט ידו משחשכה קנסוהו חכמים שלא יחזירנה, ואם הושיט מבעוד יום — לא קנסו. או אפשר שבמזיד קנסו ובשוגג לא קנסו. ויתכן שבוזה נחלקו שתי הברייתות, האם קנסו שוגג אטו מזיד אם לאו. או אפשר שלפי כולם לא קנסו (בשוגג. ראשונים), והברייתא האוסרת אינה אוסרת להחזירה לאותה חצר שממנה הוציא אלא לחצר אחרת הסמוכה לה, לפי שבכך תתקיים מהשבתו לפנות החפץ מכאן.

וכן אמר רב נחמן לרבא: מותר להחזירה לחצר זו ואסור לחצר אחרת.

א. כן פסק הרי"ף. וכתבו הרמב"ן והר"ן ועוד, שמוכח בגמרא שבמזיד אסור להחזיר גם לאותה חצר. ולפי שיטת רש"י, וכן דעת הרמב"ם (שבת יג, כ), אסור בין הושיט ידו מבעוד יום בין משחשכה. ולפי התוס' אסרו רק כשהושיט מבעוד יום, שאז אין חשש שיבוא לידי איסור סקילה. עד כאן מהר"ן. וכן כתבו הרשב"א והרא"ש. ובתוס' שלפנינו מבואר שאין שייך לאסור כשהושיט מבעוד יום ולהתיר משחשכה. ואילו הריטב"א (מוס"ק) נקט שלפי המסקנא מותר להחזיר לאותה חצר בכל אופן. (וגם בשפת אמת צדד כזאת. ע"ש).

ולחצר אחרת אסור בכל אופן. רמב"ן ועוד.

ב. השפת-אמת צדד שמא מותר לכתחילה להוציא ידו מלאה החוצה — אם דעתו להחזיר. ואולם נטה יותר לאסור הדבר.

ג. הפושט ידו לכרמלית — מותר לו להחזירה. בית יוסף וש"ע שמת. ואפשר שזהו רק לפי מה דקיימא לן (שנ, א) כרבא (יא:): שלא גזרו בכרמלית כי היא גזרה לגזרה, אבל לאביי שם, אין חילוק בין רה"ר לכרמלית. אך אפשר שגם אביי מודה בזה, כדרך שכתבו התוס' (בעירובין צח. ד"ה אלא). ואולם כאן חמיר יותר – ע"ש בתד"ה והא.

דף ד

ג . א. הדביק פת בתנור — האם התירו לו או לאחר לרדותה קודם שתאפה?

ב. הדביק פת בתנור בשגגה ונזכר קודם שנאפתה — האם חייב חטאת?

ג. האם אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חברך?

א. רב ביבי בר אביי נסתפק: הדביק פת בתנור — התירו לו לרדותה קודם שיבוא לידי איסור סקילה, או לא התירו. כן פירש רב אשי ספקו, ומדובר שהדביק במזיד. רב אחא בריה דרבא שנה דברי רב ביבי בלשון פשיטות וללא ספק — התירו לו לרדותה קודם שיבוא לידי איסור סקילה. (כן גרסתנו. וכ"ג רש"י. ועתוס').

א. הרמב"ן כתב שמותר לרדות במרדה כדרך רדייה, כדי שלא יהא מחזר אחר סכין ובין כך ובין כך נמצא מתחייב. ואילו בר"ן משמע שאם יכול ירדה בסכין, שלא כדרך הרגילה. וב'חידושי הר"ן' כתוב כהרמב"ן. וכבר כתבו אחרונים ז"ל שחידושים אלו אינם של הר"ן.

ב. לפי הצד שלא התירו לרדותה — פירש ריב"א שהוא פטור ממיתת ב"ד, שהרי הוא כאנוס כי אינו רודה מפני שאנו אוסרים עליו. ומרש"י משמע לכאורה שחייב מיתה. ואף לריב"א נראה שדוקא אם אינו רודה מפני האיסור, אבל אם בודון לבו אינו חש לרדות — חייב מיתה.

רב שילא פירש ספק זה בשוגג, והשאלה היא האם מותר לאחרים לרדות כדי להציל את זה מחיוב חטאת. ואולם רב ששת דחה זאת, שאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך, הלכך אסור לאחרים לרדות.

משמע בגמרא ספק זה שייך גם כשהדביק בשוגג ונזכר אחר כך [ואעפ"י שאין כאן חיוב חטאת, שהרי אין כאן שגגה בסופה], האם מתירים לו לרדות כדי שלא יושלם מעשהו ונמצא חילל שבת, או שמא העמידו חכמים דבריהם. וכתבו הראשונים שגם באופן זה נפשו הדבר להתיר (רמב"ן, רמב"ם, הג"א וש"פ).

ב. הדביק פת בתנור בשוגג, ונזכר קודם שתאפה — פטור מחטאת, כי כל חיובי חטאות אינם חייבים עד שתהא תחילתם שגגה וסופם שגגה.

ג. אין אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חברך.

א. לפי תירוץ אחד בתוס', באופן שעל ידו בא מכשול לאחרים — אומרים לו לעבור על איסור קל כדי למנעם מאיסור חמור. ולתירוץ אחר בתוס', אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה האחר, אם האחר לא פשע. (וכן פסק בהגהות אשר"י ועוד פוסקים).
עוד כתבו התוס' (עפ"י סוגיות הגמרא), שלצורך מצוה דרבים או מצוה רבה [כגון פריה ורביה] — אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חברך. וכן יש סברה שהוא הדין לסלק איסור מרבים, ואפילו הם פושעים בדבר. וכיוצא בזה יש מי שכתב שמותר לעבור על חטא קל כדי להציל אדם מאיסור ערוה החמור, הגם שפשע בדבר. ע' זכר יצחק ע"ב.
לפי תירוץ אחד ברמב"ן ובריטב"א משמע, שרק בכגון דידן אין אומרים לו חטא כדי לזכות האחר, כי האיסור כבר נעשה אלא שרוצה למונעו מחיוב חטאת בלבד.
דעה נוספת יש, שאנו אין אומרים לו לאדם חטא כדי לזכות האחר, אבל אם עושה מעצמו שפיר דמי. ע' ריטב"א כאן ובערובין לב.

ב. מי שהוועק להצלת חולה בשבת משום פקוח נפש, ובינתים הוברר לאחרים שכבר אין צורך בדבר — אין להם לעבור על איסור דרבנן כדי להודיעו שלא ימשיך בנסיעתו, כי הליכתו זו אינה בגדר איסור כלל (עפ"י שבט הלוי ח"ח קצג, ב).

ד. האם קלוטה כמי שהונחה דמי אם לאו?

לדברי רבה, רבי עקיבא סובר קלוטה כמי שהונחה דמי, הלכך הזורק מרשות היחיד לרה"י דרך אויר רשות הרבים (בתוך י' טפחים מהקרקע) — חייב, שהרי זה כזורק מרה"י ונח ברה"ר. אך יש לומר שאין כאן חיוב נוסף של עקירה מרה"ר לרה"י, כי לענין עקירה צריך שיהא החפץ מונח על מקום חשוב, ד' על ד'. ובתחילה נסתפק רבה לומר שגם חכמים מודים לרבי עקיבא בדבר זה. (ויש גם צד נוסף לומר שגם לרבי עקיבא (או אפשר דוקא לרע"ק), קלוטה לאו כמי שהונחה דמי, ולא חייב רבי עקיבא אלא למעלה מי', ומשום דילפינן זורק ממושיט. עפ"י הסבר התוס').

באופן הפוך, שזרק מרה"ר לרה"ר דרך רה"י — רבי מחייב שתים וחכמים פוטרים. ובארו רב ושמואל שאין טעמו של רבי משום 'קלוטה כמי שהונחה', לא חייב רבי אלא ברה"י מקורה, ומשום 'ביתא כמאן דמליא דמי' אבל קלוטה לאו כמי שהונחה דמי. (והסוגיא בגטין נוקטת בדעת רבי קלוטה כמי שהונחה דמי. עפ"י תוס').